

УДК 37.014-051:005.6:006.3

DOI: [https://doi.org/https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-53-59](https://doi.org/https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-53-59)

Москалик Геннадій
Никифоренко Олена
Сакун Оксана

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2137-5384>

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1949-5798>

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1573-4333>

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ»

A Реформування системи освіти в Україні вимагає постійного оновлення нормативно-правових документів. Значним досягненням у галузі освіти є затверджений 23 грудня 2020 року професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», у якому представлено основні трудові функції та загальні й професійні компетентності вчителя.

Розкрито теоретичні та організаційно-методичні аспекти професійного стандарту вчителя як дороговказу педагогічним працівникам для самоосвіти та самоактуалізації. Описано основні компетентності сучасного вчителя. Наведено рекомендації для управлінців щодо сприяння професійному зростанню педагогічних працівників.

В основі неперервного процесу професійного розвитку педагога лежить активна й наполеглива праця над самовдосконаленням. Його реалізація можлива шляхом саморозвитку, самопізнання, самонавчання та самовиховання. А для цього треба спочатку опанувати професійне самооцінювання, бо педагогічна діяльність, на відміну від інших, підлягає оцінюванню всіма учасниками освітнього й виховного процесу. Досить важливо для вчителя на першому етапі самооцінювання визначити критерії результативності своєї педагогічної діяльності та критерії оцінки творчо-пошукової й інноваційної роботи вчителя.

Ключові слова: професійний стандарт; компетентності; самовдосконалення; самооцінювання; індивідуальна траєкторія розвитку

S *Moskalyk Gennadiy, Nikyforenko Olena, Sakun Oksana. The implementation of the teacher's professional standard into the administrative activities of the educational institution.*

The reforming of the education system in Ukraine requires a constant updating of its regulatory and legal documents. The significant achievement in the field of education is the professional standard for the professions «Primary school teacher of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Teacher of primary education (with a diploma of the junior specialist)», approved on December 23, 2020. This document contains the main labor functions for the general and professional competencies of the teacher.

The theoretical and organizational-methodical aspects of the teacher's professional standard are revealed as the guide to the educational staff for the self-education and self-actualization. The main competencies of a modern teacher are described. The recommendations for the managers are provided for promoting the professional growth of the teaching staff.

The active and persistent work is based on the continuous process of the professional development above a self-improvement. The self-development, self-discovery, self-learning, and self-education are support for this development. For this, the first instrument for the professional master must become a self-assessment. Because, the pedagogical activity, unlike others, is a subject to the evaluation by all participants in the educational and training processes. It is quite important for a teacher at the first stage of the self-evaluation to determine the criteria for the effectiveness of his pedagogical activity and the criteria for the evaluating the teacher's creative, research, and innovative work.

Key words: the professional standard; a competence; the self-improvement; the self-assessment; the individual development trajectory

Москалик Геннадій Федорович, доктор філософських наук, професор кафедри психології, педагогіки та філософії, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського; директор, Департамент освіти Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна

Moskalyk Gennadiy, Doctor of Philosophy Sciences, Professor of the Department of Psychology, Pedagogy and Philosophy, Kremenchuk Mykhailo Ostrogradskyi National University; Director, Education Department of Kremenchuk Poltava Region, Ukraine

E-mail: 21023upr@gmail.com

Никифоренко Олена Миколаївна, директорка, Центр професійного розвитку педагогічних працівників Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна

Nikyforenko Olena, Director, Center for Professional Development of Pedagogical Workers of the Kremenchuk Poltava Region, Ukraine

E-mail: 21023upr@gmail.com

Сакун Оксана Анатоліївна, кандидатка технічних наук, заступниця директора з навчально-виховної роботи, Кременчуцька гімназія №28; доцентка кафедри екології та біотехнологій, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Україна

Sakun Oksana, Ph.D, Deputy Director of Educational Work, Kremenchug Gymnasium № 28; Associate Professor, Department of Ecology and Biotechnology, Kremenchuk Mykhailo Ostrogradskyi National University, Ukraine

E-mail: oksansakkrnu@gmail.com

Актуальність проблеми. Як зазначає А. Шлейхер у праці «Найкращий клас у світі», «Якість освітньої системи не може бути кращою, ніж якість учителів у цій системі. Тож залучення, розвиток й утримування найкращих учителів – найважливіше завдання освітніх систем» [15, с. 65].

Сучасний етап розвитку й діджиталізації суспільства, швидке та динамічне трансформування освіти, реформування Нової української школи суттєво змінюють вимоги до професійного саморозвитку вчителя.

За тисячоліття існування професії педагога багато чого змінилося, починаючи від умов праці до забезпечення свободи вчителю, «...включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання, право на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ і організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників» [11, с. 140]. Але така свобода вимагає від педагога величезної відповідальності за кінцевий результат.

Підвищення запитів до професії супроводжується оновленням професійних стандартів, вимог до освітніх програм підготовки і професійного розвитку підвищення кваліфікацій [7]. Доречно звернути увагу, що жодна з існуючих систем освіти не була ідеальною, поки не пройшла ревізію, перегляд та подальше вдосконалення [9].

Суспільство зобов'язує педагога до виконання нових ролей, і ці ролі вже ввійшли у наше життя – коуча, фасилітатора, модератора, ментора та ін. Усі ці нововведення розглянуті у професійному стандарті вчителя, де також передбачено володіння вчителем як професійними компетентностями, так і загальними, це й компетентність педагогічного партнерства, інформаційно-цифрова, проєктувальна, рефлексивна, громадянська, соціальна та лі-

дерська, культура самовираження; здатність до навчання впродовж життя тощо [6]. Отже, професійний стандарт – це не документ, який лише констатує вимоги до вчителя для прийняття на роботу чи перевірки відповідності займаній посаді (наявність цього вимагає трудове законодавство), а й має орієнтири для професійного розвитку [16].

Педагогічна комунікація, як важливий чинник професійної ідентичності, охоплює всі сфери педагогічної діяльності. Вчителю доводиться налагоджувати комунікативні зв'язки зі здобувачами освіти, батьками, колегами по роботі, дирекцією, керівниками позашкільних установ, громадськими об'єднаннями, ЗМІ тощо [2]. Успіх педагогічної комунікації залежить від того, наскільки вміє вчитель налагодити контакт з аудиторією, від системності викладення інформації, логіки, аргументації, вміння стимулювати учнів до подальшої діяльності, заохочувати, керувати увагою, передбачати конфлікти, розбіжності, знімати емоційне напруження у спілкуванні та усувати бар'єри, запобігати виникненню конфліктних ситуацій. Водночас, варто підкреслити, що комунікативні вміння в поєднанні зі знаннями, навичками, психолого-педагогічними якостями особистості створюють надійні підвалини для формування педагогічної діяльності [12]. Адже якщо вчитель має навчити здобувачів освіти певних компетентностей, то й сам має їх опанувати.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Важливе місце в кожній галузі відіграють професійні стандарти. У роботі розглядається особливості впровадження положень професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», розробленого МОН спільно з Українським інститутом розвитку освіти за участі вчителів і директорів шкіл, фахівців, які здійснюють підготовку вчителів, підвищення їхньої кваліфікації та проводять сертифікацію вчителів, а також за підтримки проєктів «Навчаємось разом» і «Професійний стандарт вчителя нового покоління і кращі НУШ

технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителями-практиками», затвердженого 23 грудня 2020 року. У нормативному документі зазначено, що «мета професійної діяльності вчителя полягає в організації та вихованні учнів під час здобуття ними повної загальної освіти шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання» [13]. Досить добре виділено та обґрунтовано загальні компетентності й трудові функції (професійні компетентності, що входять до них), які повинні бути притаманні вчителю. Однією із важливих серед них є предметно-методична компетентність, яку визначено на підставі досліджень Н. Кузьміної, яка виокремлювала методичну компетентність, а також досліджень А. Хуторського, М. Лапчик, А. Маркової та ін.

У 2021 році Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року, що підкреслює особливу важливість цієї теми. Документ описує 22 компетентності, що згруповані у шести сферах цифрової компетентності вчителів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Однак проведений аналіз наукових праць і практики впровадження професійного стандарту вчителя в заклади освіти дає змогу констатувати, що це питання потребує подальшого детального дослідження та впровадження.

Мета дослідження: проаналізувати особливості застосування професійного стандарту вчителя в управлінській діяльності закладу освіти.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі завдання:

1. Описати складники професійного самовдосконалення вчителя.
2. Охарактеризувати можливості розвитку вчителя як фахівця покомпетентісно відповідно до профстандарту від спеціаліста до висококласного педагога-майстра.
3. Оцінити значення профстандарту вчителя як дороговказу при виборі індивідуальної освітньої педагогічної траєкторії.
4. Визначити аспекти застосування основних положень профстандарту вчителя управлінцями різних рівнів під час організації освітнього процесу.

Викладення основного матеріалу дослідження. За новими стандартами початкової та базової освіти, у складі громадянських і соціальних компетентностей здобувачів освіти є вміння конструктивно співпрацювати, а до наскрізних умінь віднесено керування емоціями, адекватне реагування на конфлікти, конструктивну комунікацію. Тому до емоційно-етичної компетентності вчителя включено здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, зокрема – вміння застосувати методики усвідомленого та емпатичного слу-

хання, ненасильницької та безконфліктної комунікації, запобігати конфліктам в освітньому процесі. Чимало компетентностей, вказаних у стандарті, стосуються не тільки опанування вчителями професійних знань, а й урахування емоційних і комунікативних навичок. У закордонній освітній практиці емоційні та комунікативні якості розглядаються як *soft skills*, чи «м'які» навички, які доповнюють *hard skills* – технічні /«тверді»/ професійні навички.

Hard skills, як правило, є вузькопрофесійними, стосуються посадових інструкцій і кваліфікаційних характеристик. *Soft skills*, на відміну від *hard skills*, – комплекс надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність праці; вони важливі для успішного професійного та життєвого самовизначення будь-якої людини, незалежно від професії [1]. До *soft skills* відносять вміння комунікувати, здатність до лідерства, кооперації, дипломатії, вибудовування відносин; вміння презентувати свої ідеї, творчо вирішувати завдання.

Сьогодні професійно-педагогічне самовдосконалення вчителя включає складники:

- відчуття свободи самовираження;
- пошук і вироблення власного «почерку» у професійній діяльності;
- спрямування творчих сил на пошук нових шляхів навчання і виховання здобувачів освіти;
- пізнання своїх сильних і слабких сторін і постійне формування внутрішнього стрижня особистісного зростання, яке є невідмінною умовою досягнення професіоналізму;
- наближення педагога до продуктивної діяльності – творча самореалізація;
- модернізація змісту освіти: застосування активних форм навчання вчителів, підтримання здорової конкуренції;
- створення сприятливих умов для самовдосконалення, саморозвитку,
- самореалізація учасників освітнього процесу.

Самооцінювання вчителем власної професійної діяльності дає можливість усвідомити себе як особистість, визначити власні переваги й недоліки як професіонала, розвивати інтерес до виявлення причин дисбалансу між своєю працею та її результатами [8]. У будь-якому разі, педагог пізнає себе з метою поліпшення своєї праці, особистісного зростання, досягнення у своїй роботі значних результатів [17]. Спрямування роботи вчителя над собою залежить від сфери професійної діяльності, яку він вважає основною. Вона може бути пов'язана з власними інтересами, базуватися на інтересах керівництва закладу освіти та колег по роботі, на запитках батьків, на вимогах упровадження новітніх технологій навчання тощо. Існує багато способів професійного самопізнання. Вважається, що більшість із них стосуються й самопізнання особистості в цілому. До них належать виявлення, оцінювання, фіксація, аналіз та усвідомлення.

Для дослідження складників особистісного саморозвитку вчителя можна скористатися психодіагностичними методиками І. Нікішиної, В. Вронської, Л. Смольської та інших авторів. Державна служба якості освіти для вчителів запропонувала анкету самооцінювання професійних компетентностей (наказ Державної служби якості освіти України «Про затвердження форми анкети самооцінювання професійних компетентностей учасників сертифікації» № 01-11/16 від 01.04.2019) з метою побудови траєкторії подальшого розвитку [3].

Уміння вчасно виявити власні недоліки, причини зміни емоційного стану, аналізувати рівень своєї працотворності та впевненість у прийнятті рішень формують певну нормативну модель ідеального педагога. Якщо під час порівняння вчитель робить висновки на користь відповідності

своєї особистості до нормативу, то отримує позитивний імпульс, у нього підвищуються самоповага й рівень самоприйняття. В іншому випадку спостерігаються зниження самооцінки, зростання незадоволеності, та у результаті – відсутність прагнення до вдосконалення. Ще одним досить важливим показником зрілості педагога є його ставлення до критики як з боку адміністрації закладу освіти, так і з боку колег, учнів або їхніх батьків. Уміння сприймати критику конструктивно виступає могутнім чинником розвитку мотивації самопізнання, особистісного зростання.

Єдність теоретичної й практичної готовності фахівця до виконання професійних функцій є професійною компетентністю, що сприяє подальшому підвищенню фахового рівня (рис. 1):

Рис. 1. Етапи підвищення кваліфікації освітянина

Злагоджена співпраця педагога, адміністрації закладів освіти, представників Центру професійного розвитку педагогічних працівників та Департаменту освіти сприяють чіткому визначенню освітньої траєкторії педагогів кожної галузі.

Для реалізації соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі педагог повинен володіти високою культурою, психолого-моральною стійкістю, особистісними якостями і, залежно від напрямку діяльності, виконувати різні ролі. А тому особливість соціально-педагогічної діяльності педагога в умовах інклюзивної освіти вимагає фахових і методичних компетентностей, розвитку психологічних якостей, які й визначатимуть концепцію організації спільної діяльності навчання і виховання дітей з різними освітніми можливостями.

Для розвитку мовно-комунікативної компетентності педагогом необхідно постійно покращувати свої знання у таких сферах:

- норми і стилі української літературної мови;
- інтонаційні та позамовні засоби виразності мовлення;
- умови реалізації права та особливості вивчення мови корінного народу або національної меншини (за потреби);

- функціональні особливості іноземної мови (для вчителів відповідного предмета);
- стратегії комунікацій із учасниками освітнього процесу.

Сучасні освітяни мають володіти високорозвинутою мовно-комунікативною компетентністю як інструментом реалізації в діяльності своєї особистості, професійного зростання, якісного виконання фахових завдань [4]. У процесі професіоналізації фахівці мають опанувати весь спектр здатностей: комунікативно-мовленнєвих, соціально-перцептивних та інтерактивних. Проте, на нашу думку, на передній план у розвитку їх комунікативної компетентності мають висуватися такі комунікативно-мовленнєві здатності:

- уміння уважно слухати співрозмовника,
- здатність отримувати інформацію завдяки правильно поставленим запитанням,
- уміння уточнювати правильність розуміння інформації;
- уміння легко вступати в контакт;
- здатність поводитися відкрито, дружньо, щиро на вербальному і невербальному рівнях.

Фахівцю-освітянину – незалежно від етапу професійно-

го становлення – важливо повсякчас дбати про комунікативний розвиток своєї особистості, що сприятиме набуттю педагогом соціальної ідентичності.

Також вагоме місце в професійному стандарті вчителя належить сучасним технологічним умінням, цифровій і медіаграмотності [13].

Нині вчитель має можливість працювати в принципово новому цифровому середовищі, обирати зручний для себе контент, в якому важливі такі вміння як співробітництво та партнерство, що передбачають рівноправну та особистісно зорієнтовану взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу: учнями, колегами, батьками. За вимогами сучасного суспільства стає життєвою константою і імперативом необхідність продовжувати навчання протягом життя [10]. Колективна робота у цифровому середовищі – запорука ефективного навчання, що потребує освоєння вчителями цифрових інструментів для управління освітнім процесом, доступу до практично необмеженого обсягу варіативних цифрових навчальних і методичних матеріалів, застосування адаптивних механізмів і цифрових навчальних середовищ, розширення простору для творчості, імпровізації та експериментів.

Водночас важливим є розуміння питань мережевого етикету, конфіденційності, обміну інформацією та змістом, готовності та здатності ділитися знаннями, змістом і ресурсами, виявлення ініціативи щодо поширення змісту та ресурсів, знання практики та правил цитування інформації, онлайн-взаємодії з метою вирішення професійних завдань, пошуку можливостей для саморозвитку та вдосконалення власного цифрового середовища, використання медіатехнологій для командної роботи, налагодження процесів співпраці [5].

Сучасний педагог має перетворитись на ментора дитини, тобто досвідченого і надійного помічника, радника, наставника, партнера, який супроводжує її у процесі пізнання і досліджує світ разом із нею. Сучасний педагог і дитина – це партнери. Не варто ототожнювати поняття

«партнер» і «друг». З другом у дитини горизонтальні зв'язки. Чому дитина має прислухатись до такого як він? А досвідчений партнер – це близька людина, якій можна довіряти, але яка «вища» за дитину в силу свого життєвого і професійного досвіду.

Учитель є партнером дитині в таких стосунках, де дитину підтримують, не принижують, не зраджують, не акцентують увагу на недоліках, завжди готові прийти на допомогу, конструктивно критикують (розділяють особистість і вчинок), ставляться як до особистості гідної поваги. Тому, будучи партнером своїм учням, сучасний учитель завжди має керуватись принципом зеленої ручки, який полягає у зміні фокусу уваги з недоліків на переваги шляхом підкреслення того, що учень зробив правильно, а не того, де помилився. Вчителю потрібно намагатись у кожному здобувачеві освіти побачити родзинку та допомогти йому реалізувати себе у майбутньому житті за допомогою цієї родзинки.

Партнерство – не самоціль. Це лише засіб для досягнення такої атмосфери в класі, яка найліпше сприяє співробітництву, порозумінню й доброзичливості, дає можливість реалізувати особистісно зорієнтоване навчання. Завдання сучасного педагога – партнера, коуча, фасилітатора, модератора, тьютора допомогти дитині вибудувати таку життєву траєкторію, яка сприятиме його самореалізації у житті.

Профстандарт учителя полегшує роботу керівників закладів освіти, оскільки алгоритмізує діяльність щодо вдосконалення освітнього процесу, дозволяє побачити та розробити чіткі кроки щодо оцінювання роботи вчителів та закладу в цілому, що сприяє процедурі проведення внутрішнього аудиту.

Зазначені у профстандарті вчителя трудові функції є основою для розроблення та затвердження нових чи удосконалення існуючих відповідних посадових інструкцій у закладах освіти.

Значення професійного стандарту вчителя для кожної галузі управління освітнім процесом узагальнено на *рис. 2*:

Рис. 2. Сфери діяльності кожної галузі управління освітнім процесом

Висновки з даного дослідження. В управлінській діяльності закладу освіти професійний стандарт учителя застосовується, насамперед, як *дороговказ для кожного працівника в його індивідуальній траєкторії розвитку, професійного зростання й вдосконалення* [13]. У педагогів відбувається заміна зовнішньої мотивації навчання внутрішньою, що органічно поєднує особистісний і професійний розвиток, орієнтує працівника на самопізнання, самоусвідомлення, самовдосконалення через рефлексію професійної діяльності та її ролі в житті педагога. У результаті такого аналізу приходиться розуміння, що основна функція педагога полягає не в тому, щоб дати певну суму знань учням, яку здобував учитель упродовж всього життя, а навчити здобувачів освіти умінню вчитися, віднаходити нові знання, керуючись дорожньою картою, розробленою педагогом і мотивацією до процесу учіння. Отже, навчити навчатися – це те, на що потрібно спрямовувати педагогу основну увагу здобувача освіти, не стільки на засвоєння певних знань, скільки на засвоєння способів добування нової інформації, формування здатності конструктивно взаємодіяти з іншими людьми, підвищити адаптивні можливості учнів з метою забезпечення успішної інтеграції у спільноту як на наступних етапах навчання, так і при інтеграції у професійне середовище, сформувати потребу у самопізнанні, самоаналізі, неперервному саморозвиткові. На цьому акцентував увагу й професор В. Химинець: «Сучасна освіта, окрім надання знань, має прищепити молодій людині здатність самостійно засвоювати знання, оволодівати потрібною інформацією та творчо осмислювати її» [14, с. 41].

Отже, втілюється один з напрямів управлінської роботи у закладі освіти – мотивація педагогів до самовдосконалення та самоактуалізації.

Директорам та їхнім заступникам під час проведення атестації та визначення відповідності педагога тій чи іншій кваліфікаційній категорії зручно користуватися запропонованим у профстандарті описом послідовного розвитку компетентностей від спеціаліста до вчителя вищої категорії, що дозволить уникати суб'єктивності чи упередженого ставлення.

Професійний розвиток учителя є спрямованим, закономірним, незворотним, неперервним процесом особистісних і діяльнісних змін як самого працівника, так і показником роботи закладу в цілому. Чіткий опис компетентностей здобувачів освіти, зазначений у профстандарті, забезпечує бачення індивідуальної освітньої траєкторії як учнів, так і педагогів.

Стратегічне управління та планування освітнього процесу вимагає від керівництва закладу освіти обов'язкового врахування необхідних предметів і засобів праці для виконання трудових функцій, які чітко зазначені у новому профстандарті. Сучасний стандарт учителя дає можливість управлінцям різних рівнів спрямовувати роботу на створення комфортних і безпечних середовищ у закладах

освіти, сприятливих для розвитку компетентностей усіх учасників освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень. Особливості реформування та цифровізації освіти вимагають від педагогів усіх рівнів системного самовдосконалення та підвищення кваліфікації з урахуванням професійного стандарту, постійного творчого пошуку.

Список використаних джерел

1. Безлюдна Н., Дудник Н. Формування *soft skills* у майбутніх педагогів як умова реалізації професійного стандарту вчителя. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. № 2 (6). С. 137–143.
2. Бісовецька Л. А. Роль педагогічної комунікації у підготовці вчителя Нової української школи. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2018. № 173. С. 72–76.
3. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Державна служба якості освіти, 2022. 350 с.
4. Гриневич Л. М. Компетентнісний вимір професійного стандарту вчителя Нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 36 (2). С. 25–33.
5. Крутова Н. І. Інформаційно-цифрова компетентність сучасного вчителя в контексті професійного стандарту. *Зростаюча конкурентоспроможна особистість в умовах діджиталізації суспільства* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 21 жовт. 2021 р.). Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. С. 131–135.
6. Куриш Г. М., Куриш С. М., Палько Т. В., Пахомова Т. Г., Уруська Л. В. Рамка безперервного професійного вдосконалення вчителів. URL: <https://ngschoolteacher.wixsite.com/cpdinsett/cpd-framework> (дата звернення 29.05.2022).
7. Методичний інструментарій для самооцінювання вчителів у процесі професійного розвитку. URL: <https://gapon.te.ua/rubryka-metodysta/dorobok-metodysta/metodychni-rekomendatsii/item/1514-materialy-dlia-samoociniuvannia-vchyteliv> (дата звернення 29.05.2022).
8. Методичні рекомендації щодо самооцінювання та саморозвитку вчителя. URL: http://yahotyn-school3.edukit.kiev.ua/informaciya_dlya_vchyteliv/metodychni_rekomendacii_schodo_samoociniuvannia_ta_samorozvitku_vchytelya/ (дата звернення 29.05.2022).
9. Москалик Г. Ф. Виклики сучасного українського суспільства в умовах реформування середньої освіти. *Модернізація змісту освіти в контексті полікультурного середовища та реалізації ідеї Нової української школи* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Кременчук, 2019. С. 15–17.
10. Москалик Г. Ф. Суспільство знань як простір розгортання інтелекту особистості. *Педагогічна психологія* : зб. наук. пр. Харків, 2015. Вип. 51. С. 82.
11. Палько Т. В. Безперервний професійний розвиток – шлях самореференції ідентичності педагога. *Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*. 2021. № 2 (49). С. 140–144.
12. Паршук С. М., Круглова Н. С. Педагогічна комунікація як складова професійної ідентичності майбутніх учителів початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 5 (49). С. 318–325.
13. Професійний стандарт вчителя – міжнародний досвід. URL: <https://nus.org.ua/articles/profesiynij-standart-vchytelya-mizhnarodnij-dosvid/> (дата звернення 29.05.2022).
14. Химинець В. В. Роль інноваційної освіти у сталому розвитку територіальних еколого-економічних систем. *Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка*. 2016. № 1 (47), т. 2. С. 39–44.
15. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття. Львів : Літопис, 2018. 296 с.
16. Як будуть впроваджувати професійний стандарт учителя. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-budut-vprovadzhuvaty-profesiynij-standart-uchytelya/> (дата звернення 29.05.2022).
17. Як вчителю оцінити свою професійну компетентність? URL: <https://teachhub.com/yak-vchytelyu-otsinyty-svoyu-profesijnu-kompetentnist/> (дата звернення 29.05.2022).

References

1. Bezliudna, N., & Dudnyk, N. (2021). Formuvannia soft skills u maibutnih pedahohiv yak umova realizatsii profesiinoho standartu vchytelia [The formation of soft skills in future teachers as a condition for the realization of the teacher's professional standard]. *Psycholoho-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly [Psychological and pedagogical problems of the modern school]*, 2 (6), 137–143 [in Ukrainian].
2. Bisovetska, L. (2018). Rol pedahohichnoi komunikatsii u pidhotovtsi vchytelia

- Novoi ukrainskoi shkoly [The role of pedagogical communication in teacher training of the New Ukrainian School]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky [Proceedings. Pedagogical sciences]*, 173, 72-76 [in Ukrainian].
3. Bobrovskiy, M., Horbachov, S., Zaplotynska, O., & Linnik, O. (2022). *Abetka dlia dyrektora. Rekomendatsii do pobudovy vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladi zahalnoi serednoi osvity. [Alphabet for the director. Recommendations for building an internal system for ensuring the quality of education in a general secondary education institution]*. Kyiv [in Ukrainian].
 4. Hrynevych, L. (2021). Kompetentnisnyi vymir profesiinoho standartu vchytelia Novoi ukrainskoi shkoly [Competency measurement of the professional standard of the teacher of the New Ukrainian School]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika [Pedagogical education: theory and practice, Psychology, Pedagogy]*, 36 (2), 25-33 [in Ukrainian].
 5. Krutova, N. (2021). Informatsiino-tsyfrova kompetentnist suchasnoho vchytelia v konteksti profesiinoho standartu [Information and digital competence of a modern teacher in the context of a professional standard]. In *Zrostaiucha konkurentospromozhna osobystist' v umovakh didzhitalizatsii suspilstva [Growing competitive personality in the conditions of digitalization of society]: materials of Vseukr. science and practice conf.* (pp. 131-135). Kherson [in Ukrainian].
 6. Kurysh, H., Kurysh, S., Palko, T., Pakhomova, T., & Uruska, L. (2012). *Ramka bezperervnogo profesiinoho vdoskonalennia vchyteliv [Framework for continuous professional development of teachers]*. Retrieved from <https://ngschoolteacher.wixsite.com/cpdinsett/cpd-framework> [in Ukrainian].
 7. *Metodychni instrumentarii dlia samootsiniuvannia vchyteliv u protsesi profesiinoho rozvytku [Methodical tools for self-assessment of teachers in the process of professional development]*. Retrieved from <https://gapon.te.ua/rubryka-metodysta/dorobok-metodysta/metodychni-rekomendatsii/item/1514-materialy-dlia-samootsiniuvannia-vchyteliv> [in Ukrainian].
 8. *Metodychni rekomendatsii shchodo samootsiniuvannia ta samorozvytku vchytelia [Methodological recommendations for teacher self-assessment and self-development]*. (2021). Retrieved from http://yahotyn-school3.edukit.kiev.ua/informaciya_dlya_vchyteliv/metodychni_rekomendatsii_shchodo_samoocinyuvannia_ta_samorozvitku_vchytelya/ [in Ukrainian].
 9. Moskalyk, H. (2019). Vyklyky suchasnoho ukrainskoho suspilstva v umovakh reformuvannia serednoi osvity [Challenges of modern Ukrainian society in the conditions of secondary education reform]. In *Modernizatsiia zmistu osvity v konteksti polikulturnoho seredovyscha ta realizatsii idei Novoi ukrainskoi shkoly [Modernization of the content of education in the context of a multicultural environment and implementation of the idea of the New Ukrainian School]: materials of the II International. science and practice conference* (pp. 15-17). Kremenchuk [in Ukrainian].
 10. Moskalyk, H. (2015). Suspilstvo znan yak prostir rozghortannia intelektu osobystosti [The knowledge society as a space for the development of individual intelligence]. In *Pedahohichna psykholohiia [Pedagogical psychology]: zbirnyk nauk. pr.* (ls. 51, pp. 82). Kharkiv [in Ukrainian].
 11. Palko, T. (2021). Bezperervnyi profesiinyi rozvytok – shliakh samoreferentsii identychnosti pedahoha [Continuous professional development is a way of self-reference of the teacher's identity]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Pedahohika. Sotsialna robota [Scientific Bulletin of Uzhhorod University, Pedagogy. Social work]*, 2 (49), 140-144 [in Ukrainian].
 12. Parshuk, S., & Kruhlova, N. (2015). Pedahohichna komunikatsiia yak skladova profesinnoi identychnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly [Pedagogical communication as a component of the professional identity of future primary school teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies]*, 5 (49), 318-325 [in Ukrainian].
 13. *Profesiinyi standart vchytelia – mizhnarodnyi dosvid [The teacher's professional standard is international experience]*. (2020). Retrieved from <https://nus.org.ua/articles/profesijnyj-standart-vchytelya-mizhnarodnyj-dosvid/> [in Ukrainian].
 14. Khymynets, V. (2016). Rol innovatsiinoï osvity u stalomu rozvytku terytorialnykh ekoloho-ekonomichnykh system [The role of innovative education in the sustainable development of territorial ecological and economic systems]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ekonomika [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Economy]*, 1 (47), 39-44 [in Ukrainian].
 15. Shleikher, A. (2018). *Naikrashchy klas u sviti: yak stvoryty osvitu systemu 21-ho stolittia [The best class in the world: how to create an educational system of the 21st century]*. Lviv: Litopys [in Ukrainian].
 16. *Yak budut vprovadzhuvaty profesiinyi standart uchytelia [How will the teacher's professional standard be implemented]*. Retrieved from <https://nus.org.ua/articles/yak-budut-vprovadzhuvaty-profesijnyj-standart-uchytelya/> [in Ukrainian].
 17. *Yak vchyteliu otsynity svoiu profesiinu kompetentnist? [How should a teacher assess his professional competence?]*. Retrieved from <https://teach-hub.com/yak-vchytelyu-otsynity-svoiu-profesijnu-kompetentnist/> [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 10.10.2022